

Ofirmarea

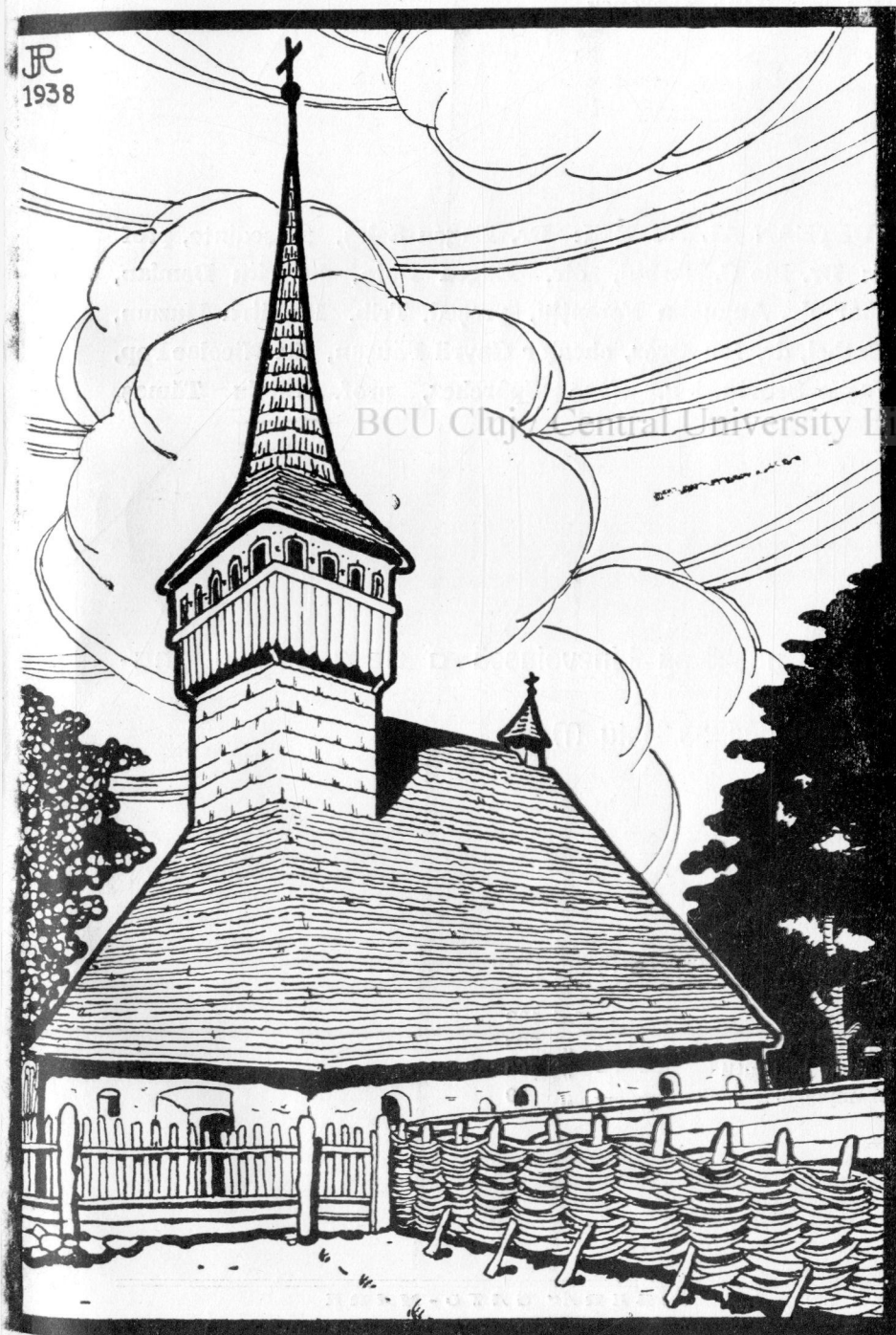
EDITATĂ DE „ASTRA” DESPĂRȚĂMÂNTUL SATU-MAR

Redactori:

Const. Gh. Popescu și Octavian Ruleanu

Anul III. — No. 3

Marție 1938

In acest număr semnează :

ALEXE NĂN
VASILE SCURTU
GEORGE MENICU
D. HINOVEANU
MIHAIL PİNTEA
JON ȘUGĂRICU
MIHAI BĂLĂJ
I. BUTOIU
E. PANDREA
ION ANDREICA
EUGEN SELEȘ
OCTAVIAN RULEANU
CONST. GH. POPESCU

I. RENTEA.

Biserica din Țara Oașului.

Exemplarul Lei 10

AFIRMAREA

APARE LUNAR

Redactori :

Const. Gh. Popescu
și
Octavian Ruleanu

GRUPAREA REVISTEI: dr. Ștefan Anderco, dir. Augustin Baciu, dr. Lucian Brețan, farm. Alexo Nan, prof. V. Scurtu ing. Zeno Spârchez.

DESPĂRTĂMÂNTUL JUDEȚEAN AL ASTREI: Dr. Eugen Seleș, președinte, prof. Gavril Barbul, secretar. Membri: Dr. Ilie C. Barbul, dir. Eugen Bota, dr. Titu Demian, archidiacon Aurel Dragoș, f. primar dr. Augustin Ferentiu, președ. Trib. Dumitru Huzum, dr. Ion Maioreanu, prof. Victor Maței, dr. Ion Oros, chestor Gavril Păușan, dir. Nicolae Pop, prof. Octavian Ruleanu, prof. Vasile Scurtu, ing. Zeno Spârchez, prof. Silviu Tămaș, dir. Emil Tișcă.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

— Rugăm stăruitor pe toți cititorii noștri să binevoiască a ne achita abonamentele.

Redacția și Administrația Str. Moldova 53 Satu-Mare.

ABONAMENTE:

Particulari	— — — — —	Lei 100
De sprijin	— — — — —	„ 300
Pentru instituții	— — — — —	„ 400
Exemplarul	— — — — —	„ 10

Afirmarea

Literară-Socială

EDITATĂ DE „ASTRA”, DESPĂRȚĂMÂNTUL SATU-MARE

REDACTORI: CONST. GH. POPESCU ȘI OCTAVIAN RULEANU

ANUL III — No. 3. — MARTIE 1938

Șezătoarea literară organizată de revista noastră

Cuvântul Astei — Conferința dlui prof. univ. dr. Victor Papilian
Prezentarea Afirmării — Șezătoarea literară

În 13 Martie c., după terminarea serviciilor religioase, s'a ținut în sala teatrului Nottara din loc o șezătoare literară aranjată de gruparea revistei *Afirmarea*, cu sprijinul *Astei*, Despărțământul local, șezătoare la care a participat *Asociația Scriitorilor Români din Ardeal* prin următorii scriitori: dl *Victor Papilian* președintele *A.S.R.A.* dl *Septimiu Popa*, dl *Al. Negură* și dl *M. G. Samarineanu*.

Pe scenă, în fața unui public — neînăpător în sală, se găsește, la ridicarea cortinei, membri *Asociației Scriitorilor Români din Ardeal* în frunte cu președintele *Asociației*, membrii grupărilor revistei *Afirmarea* și președintele *Despărțământului local al Astei*.

Intrucât cu această ocazie s'a deschis și ciclul conferințelor pe care *Astra* le organizează anual, primul cuvânt îl are dl profesor *Eugen Seleş* directorul liceului de băieți *M. Eminescu*, președintele *Despărțământului local al Astei* care, printr'o mică lizertajie, pe care o publicăm în întregime în paginile revistei la *Buletinul Astei*, prezintă publicului pe conferențiar și pe ceilalți creatori ai șezătoarei, subliniind necesitatea evenimentului literar.

Dl prof. universitar dr. *Victor Papilian*, președintele *Asociației Scriitorilor Români din Ardeal* dezvoltă, în cadrele *Astei* locale, o conferință în care înfățișează tot ceea ce Ardealul a realizat în domeniul și pentru propășirea culturii românești. (Conferința dlui prof. univ. dr. *Victor Papilian* președ. *A.S.R.A.* o vom publica în rezumat în numărul viitor al revistei noastre).

După o pauză de destindere, urmează șezătoa-

rea literară propriu zisă, aranjată de *Afirmarea*.

În numele *Afirmării*, dl *CONST. GH. POPESCU* redactor, rostește următoarele:

STIMAT AUDITOR.

Nu fără oarecare sfială ne prezintăm astăzi în fața Dvstră pentru a vă înfățișa, concret, una din tendințele discrete ale revistei noastre *AFIRMAREA*.

Evitând a vă încerca răbdarea cu litanice greutăți, notorii oricăror începuturi, a vă alarma cu măhnitoare constatări ori cu entusiaste intenții, rezervăm vederilor Dvstră, necesitatea și importanța unor astfel de șezători în aceste locuri și'n astfel de vremuri.

Tot sensibilității sufletului și agerimii minții Dvstre îngăduim și deslegarea tainei satisfacției acestor momente, atât de râvnite de noi și atât de înălțătoare pentru spirit.

Nu ne vom destăinui deci. Nici nu ne vom avânta. Ne permitem însă rugămintea ca, independent și înainte de orice aprecieri ce desigur veți binevoi a formula, să rețineți amănuntul că: între a putea și a nu face nimic, și între a realiza ceva oricât de modest dar serios, e o distanță neînchipuit de mare.

Adânc pătrunși de rostul unor astfel de reuniuni și complet identificați cu tendințele tuturor acelor ce prețuiesc, din imbold sincer, timpul petrecut cu astfel de preocupări, socotim că prezența președintelui *A. Ș. R.* din Ardeal, dimpreună cu ceilalți domni membri ai aceleiași asociații, în mijlocul nostru, alături de *AFIRMAREA*, e mai eloquentă decât orice alte încercări, mai edificatoare decât oricâte alte atribuții.

Angajând realul și întrebunțând utilul, vom găsi

zintă înțelegerii Dvstră, posibilitățile și înfăptuirile fiecărui impletitor de slove poposit, pentru câteva clipe de viață, pe-atât de cântatele, dar tot pe-atât de instrăinatele și uitatele noastre meleaguri.

DI VICTOR PAPILIAN scriitor de mare talent și de inepuizabile resurse, se impune în scrisul românesc dela primele încercări ca un reprezentant serios al spiritului tradiționalist ardelean în linia revistei „Gândirea” a poetului Nichifor Crainic. Suflet clocotitor de sensibilitatea harurilor eoliene, își ascunde la început limpezimea scrisului, subtilitatea analizei și trăinicia evocărilor, sub pseudonimul de Sylvius Rolando, pseudonim sub care prezintă opiniei publice românești romanul, editat de Oasa Școalelor, „Ne leagă pământul.”

Muncitor multilateral de neînduplecat ne dă, la interval surprinzător de scurt, deși între timp satisface cerințelor multiple a unei catedre universitare și publică în editura Ardealul din Cluj mai multe nuvele subtitlul „Sufletul lui Faust”, al doilea roman de-o masivă realizare epică „In credința celor șapte sfeșnice” tipărit tot în Cluj în Colecția „Gândului Românesc”. Lucrarea aceasta în care ni se prezintă „sub forma luptei confesionale și sectante, nota caracteristică a Ardealului, și anume, preocupările spirituale” — e un roman ardelenesc mai complect față de „Jon” al dlui Rebreanu”.

Preocupările religioase creștinești ale profesorului universitar de medicină, pe lângă că conturează întreaga operă literară, ne sunt desvăluite de adreptul în „Cerurile spun” editată de „Viața ilustrată” ce-apărea pe-atunci în Sibiu.

Spirit organizator, îl găsim câțiva ani în fruntea operei și teatrului național din capitala Ardealului, cărora le imprimă, atât prin renumele sale personal cât și printr-o conducere pilduitoare, o doză răsunătoare de prestigiu.

Autor dramatic cu reale și apreciate însușiri, le îmbogățește repertoriul cu mai multe piese dintre care remarcăm, fiindcă cunoaștem: „Alt glas” editată la Oradea de „Familia” și „Un optimist incorrigibil” comedie tipărită în Cluj.

Amintind prețioasele-i lucrări de anatomie asupra sistemului nervos vegetativ, încreștăm perăboj și apariția revistei, scoasă în 1930, „Darul Vremii” revistă la care și-a făcut debutul regretatul Pavel Dan.

Și acum, subliniind varietatea schițelor și a eseurilor înregistrate și revelate de diversele monitoare culturale ale țării, dar mai cu seamă de „Gândirea”, (Nr recent al acestei reviste încă ne aduce o prețioasă schiță, „Obsesie”) vom reliefa calitatea celui de pe urmă roman „Fără limită” apărut anul trecut la Cluj.

Suflet sbuciumat de artist înțelegător și întreprinzător, iată omul și scriitorul Victor Papițian care ne onorează astăzi și a cărui robustă activitate am desprins-o fugăr din cadrul modestelor noastre înțe-

letniciri pentru a v'o încredința și atașa cunoștințelor și inimilor Dvtră.

DI Septimiu Popa, profesor de religie, publicist distins și scriitor rutinat, răsfețe în diversele publicații mai de seamă a țării cum sunt: Adevărul Literar, Țara noastră, Flacăra, Familia și câte altele, savuroase schite și minunate povestiri. Sfătutorul ascuns în coloanele ziarului Patria sub pseudonimul de Adelina Istrati îmbogățește literatura românească cu lucrări de o dulcioasă impresionantă și-o limpezime desăvârșită. „Mângâierea bunului creștin” și „Flori din grădina raiului” sunt scrieri cari se alintă și se întrec în frumusețe. Alinațoare de dureri umple inimile de nădejdi și luminează rătăciții întremând sufletele anemiante de păcat. Trei volume de povestiri îi stau încă mărturie pentru a ne indica ușurica frazei și vioiciunea stilului. Rezumativ, dl Septimiu Popa reprezintă în scrisul românesc ardelenesc, temenicia spiritului și sobrietatea exprimării.

Simțindu-l lângă noi, ne declarăm mândri și incurajați.

Cunoscători ai valorii dlui M. G. Samarineanu, admirăm în persoana directorului revistei Familia, organul oficial al A. S. R. din Ardeal, stăruința și decența.

Inițiator unelit, muncitor invidiat, autorul lui Kyazim, al romanului Romanță fără note și-a atător diverse lucrări de sinteză, cronici și alte publicații în propria-i revistă, depășește prin conduită răutăcioșii, desavuiază prin înfăptuiri intriganții.

Perseverența și activitatea dlui M. G. Samarineanu sunt pentru noi, modești dar sânguincioși ucenici în slujba slovei române, un permanent indemn.

Animator al Aradului cultural poetul Al. Negură, autorul volumelor de minunate versuri „Sărmanul pescar” și „Fulgi” și-al volumului de epigrame „Mici răutăți pentru oameni mari”, desfășoară în paginile revistei Hotarul și alte publicații, o activitate în care cunoscătorii au simțit talentul recunoscând seriozitatea și prețuindu-i avântul.

Întregat într-o generație căreia nu i-a fost sortit visul, poetul Al. Negură reprezintă o putere de muncă care, fărămițând golicăunile mondene, reabilitează prestigiul cuvântului scris.

Cu acestea, desvăluindu-vă o parte din intimitatea sufletului nostru despre creatorii acestui eveniment literar, animăm de noblețea preocupărilor dumnea voastră, justificate prin participare, grandoarea celor ce urmează a vi se împărtăși prin intermediul revistei noastre AFIRMAREA.

DI dr. Ștefan Anderco avocat, membru al grupului revistei, anunță publicului, pe rând și pe fiecare scriitor care urmează a citi din operele lor.

Scriitorul M. G. Samarineanu citește un fragment din romanul dsale Kyazim.

Poetul Alex Negură recită din propriile-i poezii: Crinul; Poema vieții și Țara mea

Di Octavian Ruleanu redactor al *Afirmării* citește schița *Dezechilibrului*.

Poetul D. Hinoveanu, colaborator al revistei, citește versuri din volumul dsale: „*Luminisuri în somn*“ apărut anul trecut și din manuscrisul.

„*Azur pentru plopul cu îngeri*“ ce va apare în editura *Afirmarea*.

Di Septimiu Popa, citind din volumul „*Din temnițele clujului*“ descoperă publicului savuroasa schiță „*Chibritul*“.

Timpul prea înaintat, era mulțisor peste ora două, ne sfătuește — imbold al bunului simț — a nu abuza cumva de răbdarea și înțelegerea participanților și a prescurta programul. Ne hotărîm pe rând și o facem, cu toată publicul, pe urma înălțătoarelor satisfacții spirituale, își arată dorința continuării prin persistente și entuziaste aplauze.

În numele grupărei „*Afirmarea*“ dl farmacist *Alexe Nan* mulțumind celor de față, spune următoarele:

DOAMNELOR ȘI DOMNILOR

Programul desfășurat în fața noastră, ni-a prilejuit o sărbătoare de o înaltă valoare literară și culturală. Prin unirea unui mănunchi de scriitori, s'a rostit aici în cadrul acestei șezători aranjată de *Afirmarea*, sensibilitatea artistică românească.

Șezătoarea de azi mai are însă și o semnificație morală ceea ce-i mărește și mai mult importanța.

Aici la granița de vest câțiva scriitori străluciți au făcut să se audă slova înaripată a simțirii și cugetării românești și asta e mult.

În locul preocupărilor mărunte, în goana vertiginosă după câștig, caracteristică epocilor de după războiu, în locul discuțiilor sterile și intrigilor de club sau cafenea — de natură politică, în locul arivismului și robiei materiei, șezătoarea de azi e un fericit popas și un minunat răgaz sufletesc. Cu razele irizate de soare, ce vestesc primăvara pătrunde în suflet o dără de lumină. Aplecați de asupra grijei de toate zilele, ne este dat astăzi să ne bucurăm și de lumina soarelui ce se coboară peste noi și de bucuria ce țâsnește din noi. Nu știu cum, ne simțim parcă pătrunși defarmecul vieții și de interesul tainic al existenței. Prezența DV. printre noi se încadrează perfect în această configurație sufletească și ea prilejuește un moment de afirmare literară și culturală pe platurile noastre îndepărtate. Ea este mai presus de toate însă o afirmare națională, căci și azi ca și în trecut orice întrunire românească fie cu caracter literar, cultural sau economic, este o ocazie de afirmare națională care se reliefează ca un eucubeu după ploaie. Conferința Dlui Prof. univ. Dr. V. Papilian a fost pentru noi o tihnită oră de recreație și de rafinată viață spirituală. Dsa este același la catedră și în scris, plin de același neintrecut talent.

La catedră, prelegerile Dsale au format pentru atâtea generații de medici proba cea mai elocventă

a dascălului erudit. O gândire profundă exprimată clar și într o limbă bogată în expresii. A cucerit și-a impus prin ținuta Dsale demnă prin perspicacitatea ideilor și prin echilibrul perfect al judecății. Această risipă de calități și în literatura Dsale.

Problematică, variată gamă de teme, o imaginea fie fecundă o neintrecută intuiție a personajelor și vieții o sensibilitate plină de nuanțe — îl consacra astăzi ca unul din cei mai caracteristici scriitori. Gruparea „*Afirmarea*“ prin modesta mea persoană ex primă Dlui Prof. și Președinte al scriitorilor ardeleani toată afecțiunea și recunoștința ei pentru plăcută ocazie de-a-l fi avut printre noi și ne facem interpretii tuturorora dorindu-l cât mai des printre noi.

Iar DV. Dlor scriitori cari ați complectat prin opere DV. frumosul program literar de azi, ați dat dovadă de o fericită împreunare a unei simțirii și imanațiuni bogate cu o judecată sănătoasă cultivată prin studii și cu bun gust. Prin scrierile DV. literare cât și prin diferitele subiecte social-naționale tratate de DV, în diferite reviste și ziare ați făcut să vibreze și coarda naționalismului nostru imprimând națiunii noastre o rezistență și o hotărîre fermă în aspirațiunile sale.

Gruparea „*AFIRMAREA*“ vă mulțumește și DV. prii mine pentru plăcutul program desfășurat în cadrul acestei șezători.

Iar ca încheiere dați-mi voie să termin cu cuvintele lui Aurel Mureșan dela 1908 pe patul de moarte: „Stați neclintiti la postul la care v'a chemat soartea, stăruiți și luptați fără preget pentru cauza sfântă a poporului nostru n' așteptați dela nimeni nici mulțumire nici recunoștință ci în bine și în rău în pace și în războiu țineți sus și tare steagul mării lui „Fie ca această șezătoare să fie un imbold, pentru viața culturală a Sătmarului atâtea vreme înstrăinat și o caldă aducere anumite a scurtul și popas al Domnilor voastre printre noi.

Cu această primă șezătoare — prima de acest fel în aceste părți — revista *Afirmarea* — cu sprinjalul înțelegător al *Asirei* și fără concursul „binvoitor“ al conștiinței „ziariștilor“ locali, — a reușit și a dovedit tuturorora, preocupările-i continui și posibilitățile-i serioase.

GHIŢOCEI

Mi-e sufletul fântână fără apă
Cu ghizdul vechiu și cumpăna stricată,
Mi-e sufletul o iarnă grea, curată,
În care viscolul vrăjmaș te sapă.

Și totuși uite-l plin de soare iară!
E năvălit de rouă, rândunicii,
Și pentru tine, semn de primăvară,
Au înflorit aceste versuri mici.

GEORGE MENIUC

Poetului Șiugariu

de D. HINOVEANU

Dimineață de munte

Frumoasă dimineață coborâtă lin din munte,
Cu mult ozon în ochi și soare mult pe frunte...
O știm în suflet somn de stele, de dureri,
Stăpână pe nădejdi de piatră, pe tăceri...

Din locuri vechi de tot gonite 'n lume de uitare
Ea se ridică 'n zări ca un descântec în culori barbare.
Pe lângă plopi cu ingeri și înalturi de gândire
Bolnave câmpuri o primesc în lanuri, cu uimire...

Plecări voevodale de pribege vietăți în zori
Iși iau merinde plânsul de lumină peste somn de flori..
Din pulberea de aur, năpădită peste tot în jur
Viața ne încheagă filozofic la tristeți contur...

Poem pentru drumul din cetini

N'am mai venit de multă vreme, drum din cetini,
Să te colind în umbră cu melancolii, cu prietini...
M'au reținut în cale stele vechi și soare
Cu cerul împlinit în mine ca un gând albastru, ca o floare...

Nu pot. Tăcerea ce mustește peste țarină din bătrâni
Te-așteaptă 'n vale cumpână de zodii pe fântâni,
Când tu îmi treci prin suflet cu zăbavă și citiri
Și poposești cu noapte lângă plopi și amintiri...

Întoarceri în seară

Seară de pe Olt pe umeri de legendă
Ne-a intrat prin rariști dulci de suflet,
Cu chemări de buciurn din trecut...
— Vreame își înecă 'n albi șuerul durut...

Și mușcata din ferești cu gratii
Mai privește veșted lângă cer —
Prin melancolia zilelor deapoi
Veac de aur se topește pulbere în noi...

Ar fi poate timpul să plecăm,
Când tac umbrele în jucii geamuri
Și în doinele din somnul dedemuri
Plângă Dor pe fluere de ramuri...

Anevoios, îndemnul la drum

Anevoios, îndemnul la drum...
Și n'ai parte de oăihnă nicicum
Vecia te caută cu mâini de mireasă
Prin fiecare icoană culeasă.

Chipu-i nebun de albă fecioară
Ne atinge cu-o umbră ușoară.
Ne trezim triști, cu zilele 'n față,
Cu priviri înopțate 'n viați...

Fală înaltă, gândul de Sus
Ne jărămă duh în Issus.
Stingere de lumină pe 'nserat,
Cădere de heruvimi în păcat...

Sui gândule pe culmi, în ninsori,
Să frângem durerile lumii și viori;
Albastre țării din argilă
Să le 'ntoarcem cerului milă.

Florile noastre, pătimire de grai,
Vor ajunge vreodată copile în rai.
Ingeri și ierburi de stepă cu ele
Vor fi aproape cu fruntea de stele...
Sub cătușe de somn și de moarte,
Să ne adoarmă sângele 'n carte...
Dimineți de neliniști, puzderii,
Vor râvni în suflet tot alte imperii...

Rugă de răsvrătit

Domnului Dr. Eugen Nicoară.

Doamne, de ce m'ai osândi c'am iubit depărtările,
Că mi-a fost sufletul mai larg ca zările
Și că mi-a fost inima caldă până
Pentru gură de om și pentru gură de căne?

Ce sunt eu de vină, Doamne, dacă n'am astâmpăr
Și vreau setea de viață să mi-o stâmpăr?
Cui am stricat dac' am iubit, am urât, am plâns,
Ori dacă tot plânsul din lume în mine l'am strâns?

De ce m'ai osândi că mi-am frânt pe drumuri viața?
Că m'am culcat în amurg, ori când s'o ivit dimineața?
Cui, ce-am stricat Doamne, c'am fost bunori nemernic
Că m'am umilit ori m'am răsvrătit ca un puternic?

Doamne, de ce m'ai osândi, dacă de mic
N'am vrut să mă asemăn cu nimeni în nimic
Și-am vrut să fiu numai ce-am fost de la 'nceput:
Punte peste veacuri, gând durut?!

MIHAIL PINTEA

Contribuții la viața lui Ioan Slavici

Un popas al scriitorului la Satu Mare

de VASILE SCURTU

Intre prozatorii noștri dinaintea de Unire, Ioan Slavici ocupă un loc de frunte. — El aduce în opera sa viața din Ardeal, în special cea a satelor de aici, cu tot ce are mai caracteristic și mai pitoresc. Această viață ne este înfățișată de peana măiastră a autorului, în adevărata ei realitate.

Pentru ca să poată încheia în opere neperitoare realitățile acestei provincii, a trebuit să le cunoască foarte bine. În această privință scriitorul a fost favorizat și de împrejurări, căci s'a născut în Șiria, lângă Arad, o localitate veche și bogată, în reminiscențe istorice, dintre cari unele ca luptele dela 1849 și înfrângerea Ungurilor erau încă destul de proaspete. În copilărie cânta și ei alături de prietenii săi versurile:

Pe drumul Aradului
Paște murgul Jancului,
Cu frâul între picioare,
Și cu șeaua pe sub foale.

Nu s'a mulțumit însă să-și cunoască numai locul natal ci, cu firea sa de hoinar a colindat aproape întreg Ardealul și Banatul. Acest lucru îl mărturisește însuși autorul în volomul „*Inchisorile mele*“, unde la pagina 230 spune între altele: „*Am făcut ca, poate, nici unul dintre contemporanii mei, călătorii mai ales pe jos, prin țările române. Am deci pretutindeni legături și de pretutindeni amintiri.*“

Dl. profesor Scarlat Struțeanu, un foarte bun comentator al operii lui Ioan Slavici, spune următoarele despre autor: „*Trăia singuratic, făcând mereu lungi călătorii pe jos, singur în timpul vacanțelor, când umbla la școală la Arad. În această epocă l-a văzut pe Avram Jancu în rătăcirile sale pela Baia de Criș, la Hălmagiu și aiurea. Cât a fost la Timișoara a străbătut Banatul în lung și în lat, ca să cunoască oamenii și locurile.*“ *

În aceste rătăciri Ioan Slavici a ajuns, — poate fără să vrea, — și la Satu-Mare. Despre acest lucru amintește tangențial autorul în „*Inchisorile mele*“, pg. 230, iar Dl. Struțeanu la pg. 8 din volomul citat. Autorul spune, că și-a trecut în Satu-Mare examenul de bacalaureat (maturitate), iar Dl. comentator mai adaugă că, deoarece Slavici pierduse termenul acestui examen atât la Arad, cât și la Timișoara, — localitățile cele mai apropiate —, s'a adresat Ministerului Instrucțiunii din Budapesta, cerându-i să poată depune acest examen

și după trecerea termenului „*Ministrul se va atunci baronul Eötvös, a fost izbit, de îndrăveala totuși supusă a candidatului și a fost numită o comisie specială la Sătmar, spre a-l examina.*“

Ceea ce m'a mirat în special din afirmația Dlui Struțeanu, este faptul destul de surprinzător, că pentru un elev român, Ministerul din Budapesta instituie pe acele vremuri o „*comisie specială*“, ca să-l examineze, după ce trecuse termenul examenului. Ca profesor la liceul din Satu-Mare, pot-am ținut de o plăcută datorie, să cercetez prin mijloacele, cari mi stau la dispoziție și să cercific această chestiune, despre care nu s'a scris până în prezent.

În arhiva liceului „*M. Eminescu*“ din Satu-Mare, se găsesc actele care ne lămuresc această problemă. Scriitorul s'a născut în anul 1848 iar examenul de bacalaureat sau maturitate, cum îl ziceau atunci, l-a trecut în anul 1868, la fostul liceu catolic regesc din Satu-Mare, astăzi liceul M. Eminescu.

Cercetând registrul de intrate și eșie din anul 1868, am aflat că actul, prin care Ioan Slavici este îndrumat pentru examenul de bacalaureat la Satu-Mare, este înregistrat sub Nr. 184 din 29 Iulie, fiind trimis aici de către Direcțiunea Regală Regională a Invățământului din Oradea. În arhiva liceului la acest an am aflat și actul pe care înainte de a-l comenta, îl publicăm în întreg me în traducere românească.

„*Directoratul Regional Regal al Invățământului Oradea. Nr. 719. Cătră Direcțiunea Liceului Catholic Regesc din Satu-Mare. — Ioan Slavici, înscris ca elev particular la liceul din Arad, în cl. VIII-a deodrece după cum afirmă fără vinț sa a întârziat termenul examenului de maturitate dela liceul din Arad, cere ca acest examen să-l poată depune la oricare alt liceu, în anul școlar curent, în conformitate cu Inaltul Ordin Nr. 11594 din 18 curent, al Onor. Ministerului Instrucțiunii și Cultelor, l-am îndrumat la liceul din Satu-Mare, deoarece în celelalte cinci licee, examenul de maturitate se apropie de sfârșit, TOTODATĂ I-AM INVITAT CA SĂ SE PREZINTE ÎNAINTEA DVS. LA 8 AUGUST. Aducându-vă la cunoștință ices-tea, vă atragem atențiunea (Despre această sunteți avizat că pe numitul petiționar, care se află în Șiria, jud. Arad, la Dl. Primpretor Francisc Bartha, să binevoiti a-l aviza numai decât despre data examenului în scris și oral, observând), că petiționarul este obligat a da examenul particular la Liceul din Arad și numai după reușita acestui examen poate fi admis la examenul de maturitate.*“

*) J. Slavici: Nuvele. Editura Scrisul Românesc, Craiova.

(Oradea), Vârșeț, la 27 Iulie 1868. (In absența oficială a Măriei Sale Dlui Director Regional) SCUZAȚI PENTRU ACESTE CORECTĂRI, DAR NU SUNT ACASĂ ȘI MĂ URGITEAZĂ TIMPUL. ss. Ioan Henrik Kümmer.“

Acesta este cuprinsul actului. Pe verso are următoarea adresă: „Directoratul Regional Regal al Învățământului, Oradea, Nr. 719. Cătră Direcțiunea Liceului Regesc Catolic din Satu-Mare. Din oficiu.“

Din cele două sigilii postale, care se găsesec aplicate lângă adresă, se poate constata că, actul a plecat din Vârșeț (Banat) în ziua de 27 Iulie și a sosit la Satu-Mare în 29 Iulie 1868. Alături de aceste două sigilii se mai găsește pe adresă și sigiliul Școlii Normale din Vârșeț, aplicat pe ceară roșie.

Și acum să revenim la actul nostru, care pentru o înțelegere mai deplină, are nevoie de unele lămuriri și comentarii. Ceea ce noi am reprodus cu caractere cursive, sunt corecturile și adăugirile făcute actului, de către Directorul Regional, care îl și semnează, iar cele cuprinse între paranteze, sunt părțile pe care acesta le-a omis, trăgând cu peana peste ele. Dacă nu luăm în considerare aceste îndreptări și omisiuni făcute de Directorul Regional, atunci avem actul așa cum a fost redactat în forma lui inițială.

Studiind actul mai aproape, ajungem la convingerea că acesta a fost numai redactat în birourile Directoratului Școlar din Oradea și a fost trimis, sau dus de către cel interesat, pentru rezolvare și semnare Directorului Regional, care în acel timp nu se afla în Oradea, ci la Vârșeț, desigur în inspecție sau anchetă, la Școala Normală de acolo, căci de aceea aplică pe act sigiliul acelei școli.

Partea din act omisă de semnat, este tocmai aceea, în care se spune, unde urma să fie avizat Slavici despre felul, în care i s'a rezolvat cererea, iar în îndreptarea făcută se spune, că „I-am invitat să se prezinte înaintea Dvs. la 8 August“. Deci acel, care a dus actul la Vârșeț, poate să fi fost însuși Slavici, de vreme ce se spune „I-am invitat“, iar Direcțiunea liceului nu mai trebuie să-l încunoștiințeze pe petiționar la domiciliul său din Șiria, jud. Arad, așa cum era scris în prima redactare, ce s'a făcut actului în Oradea. Totodată i-se fixează și termenul examenului scris începând cu 8 August.

Știm din biografia lui Slavici, că după ce terminase la Timișoara clasele VI și VII de liceu, părinții săi fiind cam săraci, a fost nevoit să rămână acasă, să învețe în particular cl. VIII-a, iar ca să se poată susține, a dat în acest timp meditații într-o familie nobilă maghiară. Actul nostru confirmă cele de mai sus și ne dă în același timp numele familiei. Este familia primpretorului Françoise Bartha din Șiria, unde trebuia încunoștiințat

Slavici, despre rezolvarea cererii. Am văzut însă, că de acest lucru n'a mai fost nevoie. Dacă Slavici s'ar fi aflat în familia părinților săi, nu mai trebuia să fie avizat pe numele altei familii.

Din actul nostru mai constatăm, că după ce Ministerul a aprobat în principiu cererea, o trimite spre completă rezolvare Directorului Învățământului din Oradea.

Cum ajunge Slavici să fie repartizat pentru examenul de bacalaureat chiar la Satu-Mare?

După sistemul de atunci, acest examen nu se făcea în aceeași zi la toate liceele, ci la date diferite, pentru ca Directorul Regiunii Școlare să aibă timpul fizic ca să poată prezida examenul oral, la toate liceele din regiunea sa. La celelalte licee, aparținătoare Directoratului Oradea „examele de maturitate se apropie de sfârșit“ — se spune actul, — și de aceea Slavici este trimis la liceul din Satu-Mare.

Cercetând „Anuarul“ din 1867/68, aflăm, că anul școlar s'a început în 6 Oct. și s'a terminat în 31 Iulie. Examenul scris pentru bacalaureat s'a ținut între 20—26 Iulie, iar examenul oral în 12—13 August 1868. Petiția lui Slavici s'a rezolvat numai în 27 Iulie, când trecuse deja termenul examenului scris. Rezultă deci, că acest examen (scris) l'a făcut separat și nu în Iulie când îl făcuseră ceilalți candidați, ci începând cu 8 August, ceea ce se poate constata din actul nostru. Examenul oral l'a făcut apoi cu ceilalți candidați, în zilele de 12—11 August 1868.

N'a fost numită deci o „comisie specială“ pentru a-l examina, cum susține Dl. Struțeanu, ci a fost examinat de aceeași comisie instituită pentru toți candidații, dela acest liceu. Numai examenul în scris l'a făcut la o dată mai târzie, dar tot în aceeași comisie examinatoare.

La examenul de bacalaureat din acest an s'a prezentat 23 candidați. Rezultatul examenului este consemnat în Matricula, care se găsește în arhiva liceului din Satu-Mare. Scriitorul este al 17-lea în ordinea alfabetică și se scriu despre el următoarele:

„Slavici Ioan (*) născut la 23 Ianuarie 1848, în Șiria, jud. Arad, Ungaria, de religie gr. cath. Cursurile liceale le-a terminat: cl. I—IV, la Arad, cl. VI—VII la Timișoara, cl. VIII-a ca elev particular la Arad.

Rezultatul examenului și calificativele obținute la fiecare materie sunt următoarele:

Religie: laudabil. Limba latină: suficient. Limba germană: bine. Limba română: laudabil. Limba maghiară: bine. Geografia și istoria: bine. Matematică: suficient. Fizică: suficient. Științele naturale: bine. Filozofie: suficient. Se declară matur. Satu-Mare, la 14 August 1868.“ Urmează

*) Numele este scris cu ortografie ungurească: Slavits János.

semnăturile membrilor comisiei examinatoare, în frunte cu cea a președintelui, Directorul Regional din Oradea, Ion Henrik Kümmer, care-i aprobase lui Slavici cererea.

Deoarece în cl. VIII-a fusese elev particular, n'are notă la purtare. Interesant de relevant este faptul că, dintre cei 23 de candidați 6 au făcut bacalaureat și din limba română, fiind examinați de către profesorul-preot, care funcționa atunci la această catedră, Petru Bran. Afară de Slavici ei sunt următorii: Bota Gheorghe, Moldovan Mihai, Trif Ioan, Zete Daniil și Zima Petru.

După trecerea acestui examen Ioan Slavici, mânat de acelaș dor, de a cunoaște oamenii și viața din Ardeal, se întoarce acasă numai după 6 săptămâni. În acest interval de timp face o călătorie mai lungă plecând, pe jos, dela Satu-Mare la Baia-Mare, la Capnic, peste Rotunda la Strâmbu-Băintului, apoi la Măgoaja, Dej, Gherla, Cluj, Turda, pe valea Arieșului, prin diferite localități din Munții Apuseni, iar dela Abrud se îndreaptă spre Siria, pe Valea Crișului Alb.

Am scris aceste rânduri, pentru a arăta că, acest om, care a scris cele mai frumoase pagini de literatură, inspirate din viața Ardelenescă și care a introdus aici, peste munți, curentul sănătos al Junimii, a avut oarecare legături și cu orașul nostru. Regretăm că lipsa izvoarelor bibliografice din acest oraș nu ne-a permis adâncirea problemei.

O fericită coincidență face, ca institutul, la care și-a trecut examenul de bacalaureat, să poarte numele celui care i-a fost în viață foarte apropiat sufleteste, bun amic, care l-a demnat și încurajat să scrie și pe care a avut ocazia să-l cunoască la Viena, în anul următor, după ce a plecat din Satu-Mare. Acesta a fost Mihail Eminescu.

Amândoi au lucrat pentru ridicarea neamului lor, fără a fi apreciați după merit de către contemporani. Ba autorul nostru după ce pentru munca pusă în slujba deșteptării neamului său, a suferit torturile temnițelor ungurești, după Unire a gustat și pe acelea ale temnițelor românești, tocmai el, care lansase în Ardealul obișnuit de vremuri, salvatoarea lozincă: „Soarele românismului la București răsare!” Din cauza unei greșite interpretări a unui suflet de poet visător și a unei firi contemplative, posteritatea în loc de răsplătă i-a refuzat și premiul național pentru proză, amărându-i și mai mult ultimele clipe ale vieții.

Ioan Slavici, dat uitării prea repede, are dreptul la reîmprospătare, la stima și admirația tuturor acelorora, care se interesează de viața și opera figurilor mărețe ale culturii și literaturii noastre.

Rugăciune pentru soare *)

Doamne,

Dă-mi soare, dă-mi soare, dă-mi soare...

Tot gândul meu, tot trupul meu,

Tot sângele turnat în vine și în carne,

Țășnește azi infierbântat și dornic:

Șoare,

Dă-mi soare, Doamne...

Să nu fie 'ntunerec în mine și afară,

Să nu fie nici noapte, să nu fie nici seară;

Umbrele să nu acopere cu pelerină

Umedă și rece, florile 'n grădină,

Nici sufletele tinere, de fete și de prunci,

Nici gândurile adormite printre nori și munci...

Dă-mi soare, Doamne...

Să crească zămbetul pe buze liliac;

Nipralele în câmpuri seci să poată bea lumină;

Să nu mai fie nimeni misogin;

Moșpanii să alerge iarăși veseli prin

Câmp și prin dumbrăvi;

Să ningă iar omăi de zămbet și de cânt din slăvi;

Să nu mai stee nimeni în oraș;

Nările s'adulmece mirosuri de mișmaș,

De mâini frumoase, de cosițe și de fân;

Apele așa de mult să scadă în

Dunăre, încât să nu mai treacă niciun, ceam;

Bătrânii să-și tragă, orbiți de soare, perdele'n geam;

Fetele să se desbrace, goale, lângă râu,

Să între veșele în apa mică, pân' la brâu;

Ștreqarii să se uite din tufiș la ele

Fără dor ascuns și gânduri rele;

Să fie toate, toate, zămbitoare...

O, Doamne, Doamne, dă-mi iar soare,

De primăvară, de Julie, de-April;

Gândul în mose și în satin îmbracă-mi-l;

Dă-mi roua dimineții albe, diafane;

Iarba mică dă-mi-o; ochii de codane,

Și părul lor, mirosul lor, zămbetu lor,

Să fie cântecelor mele cel mai cald covor;

Dă-mi zumbet de păduri și de isoare;

Doamne,

Dă-mi soare, dă-mi soare, dă-mi soare...

ION ȘIUGARIU

*) Din volumul „Trecere prin alba poartă” care va apare în luna Martie în Editura librăriei Pavel Suru, București.

Episcopul Mihail Pavel

de MIHAI BĂLAJ

Despre episcopul Pavel s'a scris mult, foarte mult chiar. Cu toate acestea însă, el a rămas, pentru mulți, un necunoscut. Un necunoscut, mai ales, pentru generația de oameni care se formează. Și aceasta pentru motivul că, scrierile asupra lui au fost răspândite, în măsură mai mare, numai în aceste părți și între acei cari l-au cunoscut personal. Faptele episcopului Pavel însă sunt așa de mari încât merită să fie cunoscute de către Români de pretutindeni.

Prin naștere episcopul Pavel aparține Sătmărilor, dar pentru faptele lui mărețe îl revendică Neamul. Da, Neamul pe care el l-a iubit cu iubire adevărată. Și aceasta iubire el n'a arătat-o prin vorbe răsunătoare ci prin fapte înălțătoare. N'a făcut românism de paradă ci românism constructiv. A vorbit așa de puțin, dar a făcut așa de mult. Este o mândrie legitimă pentru noi acum că avem posibilitatea, ca prin organul nostru, să ne facem cunoscuți restului Țării, oamenii noștri de seamă, cari s'au ridicat de aci. Unii, poate, ne vor contesta dreptul de a-l revendica pe episcopul Pavel pentru Sătmăr, pentru simplul motiv că deși născut aci, el și-a dezvoltat activitatea la Sighet, Gherla și Oradea. Acestora le răspundem: dacă pentru dl T. Neș a fost de ajuns numai faptul că V. Lucaci a fost ales deputat de Bihor, ca să-l treacă printre ale d-sale „Figuri bihorene“, cum să nu-l revendicăm noi pe episcopul Pavel, care a văzut lumina zilei pe acest pământ sătmărean? Și-apoi Sătmărul a avut chiar parte de păstorirea epp. Pavel, întâi când acesta era în fruntea diecezei de Gherla și a doua oară când a fost în fruntea diecezei din Oradea. Aceasta pentru faptul că, o parte din satele situate în stânga Someșului aparțineau Oradiei, iar cele din dreapta Someșului aparțineau Gherlei.

Satul natal al epp. Mihail Pavel este comuna Recea, de lângă Baia-Mare. Tatăl său era „d'as“. Așa se numeau în trecut și se numesc și azi, pe alocuri, cântăreții bisericești. Deci cărturar fiind a avut și el ambiția de a-și da la școală un copil. A făcut-o aceasta, cu atât mai mult, că avea în apropiere școlile din Baia-Mare și în caz de nevoie putea să-i ducă mâncare cu desăgii de acasă. Astfel micul Mihail este înscris elev al gimnaziului din Baia-Mare, pe care terminându-l, în 1844 trece la liceul din Satu-Mare, de unde, persecutat fiind, pleacă la Cașovia (Kosice). Teologia o studiază la Ungvar și la institutul sf. Barbara din Viena. În 1852 hirotonindu-se preot, rămâne cancelist al episcopiei de Muncaci, ca apoi în 1854 să fie numit paroch la Apsa de Jos. De aci este chemat în importantul post de director al cancelariei la episco-

pie, nou înființată, a Gherlei. În 1860 este numit protopop al Slatinei, azi în Cehoslovacia, iar în 1861 vicar al Maramureșului.

Cu aceasta dată începe activitatea românească a epp. Pavel. Avea la îndemână un vast teren de muncă. Maramureșul, deși un ținut curat românesc, era cutropit de străini. Orașul Sighet era lipsit total de o viață culturală românească. Întâi el luptă pentru scoaterea parohiilor românești de sub ascultarea episcopului din Ungvar. Apoi, împreună cu alți români, întemeiază „Asociațiunea pentru cultura poporului român din Maramureș și „preparandia“ sau școala normală din Sighet. În viața culturală și națională a românilor din Maramureș, aceste două instituții au jucat un rol covârșitor. „Astra“ maramureșană este una dintre cele mai vechi societăți, la românii de pretutindeni. Ca o răsplată a activității lui românești și destoiniciei de care a dat dovadă, românii, din circumscripția electorală a Sighetului, în 1871, trimit în parlamentul din Budapesta pe vicarul lor.

Dar vestea despre vrednicia vicarului Mihail Pavel ajunsese și la urechile mai marilor săi. De aceea când o delegație, formată din reprezentanții Chioarului: Iosif Pop, Sigismund Pop și Vasile Butean, cere ministrului cultelor T. Pauler să completeze scaunul vacant de episcop al Gherlei prin vicarul Pavel, nu întâmpină nici o rezistență din partea acestuia. Astfel în 1872 Pavel este instalat episcop al Gherlei. Timp de 6 ani, cât stă la conducerea acestei episcopii, are grijă de reorganizarea ei și imprimă o nouă viață spirituală preoților de sub ascultarea sa. Bună starea școlii era una din preocupările lui de căpetenie. De aceea în anul 1873 a convocat un sinod, la care au participat și șapte frunțași mireni. Obiectul desbaterilor sinodului, a fost: ameliorarea stării școlilor și învățământului. În acest sinod se hotărăște un sever control al școlii, organizarea de cursuri de perfecționare pentru învățători și se îndeamnă învățătorii să aboneze revista pedagogică „Școala Română“ a lui V. Petri, ce apărea la Sibiu.

N'a putut realiza la Gherla tot ce ar fi dorit, deoarece pe lângă faptul că această dieceză era tânără mai era și săracă. În anul 1879 însă fiind mutat la Oradea, episcopie veche și bogată, are posibilitatea de a-și pune în aplicare toate gândurile mari de cari era stăpânit. Aceasta episcopie era înzestrată cu domenii mari cari îi aduceau venituri considerabile. Precum înaintașii, tot așa și Pavel, folosește aceste venituri exclusiv pentru propășirea Bisericii și a Neamului Românesc.

Nu interesează atât de mult înnoirile de bise-

rici și înzestrarea eparhiei de Oradea cu toate cele de lipsă, pentru care fapt a fost numit „cel mai mare binefăcător al diecesei sale“ ci, ceea ce a făcut pentru școala și cultura românească din aceste părți:

Este bine știut că singurul așezământ de cultură românească, din acele vremuri, pentru județele mărginașe ale Ardealului, era liceul din Beiuș. Ei bine, acest liceu la venirea în scaunul episcopiei de Oradea a epp. Pavel, nu mai putea face față cererilor tot mai numeroase, din lipsă de locuri. Și atunci elevii români căutau să se înscrie la școlile ungurești. Văzând epp. Pavel primejdia ce ne păștea, a restaurat și a amplificat liceul din Beiuș, prevăzându-l cu o mare sală de gimnastică și de desen. Dar nu s'a mulțumit numai cu atât ci în legătură cu acest liceu a clădit un încăpător internat, care îi și poartă numele și în care și-au primit educația mii de tineri, mulți întreținuți chiar din daniile episcopului. Pavel, în această privință, a fost un adevărat filantrop. De remarcă este aci faptul ca el n'a făcut nici odată deosebire între elevii ortodoxi și uniți, pe toți ajutându-i deopotrivă.

Un alt merit însemnat al epp. Pavel este înființarea, tot la Beiuș, a unui gimnaziu de fete. Și la înființarea acestei școli a fost mânat tot de interese naționale. Copilele intelectualilor români, din acest părți, își primeau educația numai în școlile ungurești. Devenind apoi mame, în familie cultivau limba maghiară și nu cea română. În școala din Beiuș, admirabil organizată, s'au crescut adevărate române. Mult a fost ajutat, din partea epp. Pavel și Seminarul din Oradea, un alt focar de

cultură românească.

Ar fi prea lungă enumerarea aci a tot ceea ce a făcut epp. Pavel în cei 23 ani cât a condus dieceza de Oradea; menționăm totuși că diferitele danii, fundațiuni și ctitorii de-ale lui insumează cam două sute milioane lei.

A murit în anul 1902 la băile din Slatina, azi în Cehoslovacia. Este înmormântat în biserica, din aceasta comună, zidită de el. În inscripția de pe mormântul său, este caracterizat astfel: „Regenerator și al doilea fondator al tuturor instituțiilor culturale din diecesă“.

În 2 Oct. 1927 împlinindu-se una sută ani de la nașterea marelui mecenat, în semn de recunoștință, instituțiunile și fundațiunile întemeiate de dânsul, au fixat o placă de marmoră în peretele bisericii din satul său natal Recea. La această solemnitate, în afară de episcopul Iuliu Hossu și reprezentanții celorlalte episcopii gr. cat., au luat parte numeroși preoți și intelectuali în frunte cu generalul Traian Moșoiu, eroul de la Tisa.

Românii, din aceste părți, pe „Smeritul binefăcător prin școli și danii“, cum potrivit l-a numit dl prof. N. Iorga, îl vor pomeni întotdeauna cu adâncă recunoștință, ca pe unul care, prin faptele lui, s'a înscris printre fiii aleși ai Neamului.

Bibliografie: Ion Georgescu: Istoria Bisericii creștine universale. Idem: Episcopul Mihail Pavel — viața și faptele lui. — Aug. Paul: Intre Someș și Prut. Dr. C. Pavel: Episcopul M. Pavel discurs, în „Vestitorul“ Nr. 20, 1927. Misa: Ep. M. Pavel, în „Familia“ Nr. 8—9, 1927. P. Tămăian: Istoria Seminarului din Oradea.

INFRÂNGERI

Omule,
Te văd trecând prin vremi albit
Cu umeri frânți sub veacuri, ursit
Să rătăcești mereu
Cu ochi aproape stinși,
Să porți pe brațe sfineși
Cu inima de piatră...
Să rătăcești așa mereu,
O, Dumnezeu meu! Dumnezeu meu!

Te văd legat cu lanțuri de oțel
Pe munți de suferinți, mai sus,
Mereu mai sus,
Cum năzuești spre el.

Zadarnic inima ți-o smulgi și blestemi,
Zadarnic marea se framântă în adâncuri,
In ochii tăi de vultur, Prometeu,

N'ai fost măcar o clipă Dumnezeu.
De câte ori,
Batjocorit, ți-ai dus pe brațe slăbiciunea
Impovărat de cruci, scuipat și biciuit,
De-atâtea ori
Cuvântul ți-a fost lege, îndemnuri și credință,
Răstrângeri peste neamuri și crez de biruință,
Iar visul tău de-o clipă trecut de infinit.

— — — — —
O clipă numai și... se desfăcu genunea.

Acum, când istovit te clătini sub poveri
Și gârbovit de ani îmbrățișezi pământul,
Va trebui să te renaști din propria-ți ruină
Și, fur de ceruri, să-ți umpli ochii de lumină,
Să nu mai rătăcești așa, mereu
Omule, să fi măcar o clipă Dumnezeu.

I. BUTOIU

INCREȘTĂRI

Probleme

Iertarea lui Dismas

Chiar și-atunci, când dulcele Isus, în chinuri îngrozitoare, spânzura pe lemnul crucii, se ruga pentru dușmanii lui.

Abia s'a auzit glasul Domnului, blând, încet, mângâietor, și tâlharul din stânga: Gesmas, s'a întors către dulcele Mântuitor cu glas lipsit de credință și de batjocură amară.

Dismas, tâlharul din dreapta, dimpotrivă, a fost foarte impresionat și sfânta rugăciune a lui Isus i-a pătruns adânc în suflet, lăsând urme neșterse. În aceste clipe a pășit la rădăcina crucii și binecuvântata Fecioară Maria. Dismas a privit mai întâi fața blândă a lui Isus, apoi plecându-și capul, și-a îndreptat privirea și asupra Sfintei Fecioare. Și-atunci i-a trecut prin minte o întâmplare veche, duioasă, plăcută.

A auzit-o dela maică-sa, încă de pe când era copil, acolo, la marginea Egiptului. Era o seară liniștită, mută, pe când toate s'au dat odihnei și pe când tatăl său, șef de bandă, s'a întors acasă dintr'o incursiune zilnică. Deodată, ca o vedenie minunată, și-a făcut apariția înaintea întrării cor-tului lor o păreche tânără îmbrăcată modest. Femeea era de-o frumusețe răpitoare și ținea în brațe un mic copilăș foarte drăgălaș, I-a rugat cu vorbe simple și smerite:

— Oh, oameni buni, dați-ne găzduire!

Tatăl său, de-asemena încântat de această vedenie, nu s'a oțerit cătră streinii sosiți, ci le-a zis prietenește:

— Fiți bineveniți în numele lui Dumnezeu, odihniți-vă la noi! Au fost oaspeți de-o noapte. Da, acum nu numai bănuiește, acum știe sigur, că aceea care stă la picioarele crucii a fost Femeea extraordinar de frumoasă, iar Copilul ei atârnă lângă, nevinovat, pe cealaltă cruce!

Vechea întâmplare însă se urzește mai de parte în sufletul lui. Da, pe vremea aceea el era foarte bolnav și mamă-sa, la sfatul binevoitoareii femei l-a scaldat după Isus, în aceeași apă și pe dată, în mod minunat s'a vindecat. Harul i s'a înfipt și mai adânc în suflet. Da, Isus, Fiul lui Dumnezeu! Și Isus, care odinioară i-a redat sănătatea trupească, cu siguranță îi va vindeca acum și sufletul grav bolnav de murdăria păcatelor.

Cu inima lină de părere de rău s'a întors către Mântuitorul:

— Doamne, adă-ți aminte de mine, când vei

fi întru împărăția ta!

Răspunsul a fost o promisiune scumpă, blândă, iertătoare:

— Încă astăzi vei fi cu mine în Raiu!

Așa a primit iertarea și mântuirea veșnică Dismas, tâlharul din dreapta lui Isus, în clipele ultime ale vieții.

Să ne folosim și noi de minutele îndurării pe care le mai avem și cu inimă pocăită să cădem în genuchi la rădăcina crucii. Aceasta o facem atunci când ne spovedim. Dar nu vă gândiți numai la voi, ci și la părinții și rudeniile voastre. Spun-ți-le: ce valorează sănătatea trupească, dacă sufletul e bolnav? Fiți apostoli în cercul cunoștințelor voastre: fiecare să se spovedească și cumince de Paști.

Traducere de E. PANDREA

Necesitatea autonomiei Cooperației

În ultimul timp, — datorită transformărilor cu caracter politic pe care instituția noastră cooperatistă le-a suferit, — se pune tot mai mult problema, care e raportul care trebuie ca să existe între Stat și cooperație, și unde e autonomia reală de care instituția noastră cooperatistă s'a bucurat timp de câțiva ani până la instalarea comisiilor interimare dela 8 Februarie a. c. când conducerea respectivă a crezut de cuviință să înlătore vechiul for superior, fără ca la recrutarea noilor elemente de conducere să predomine criteriul de pregătire în materie. Nu trebuie să uităm în acest sens, raportul secretarului gen. al Alianței Internaționale Cooperatiste la congresul dela Paris din 1937, și schimbarea politică ce s'a produs la noi la începutul anului 1938. Secretarul general al A. I. C. în raportul citit congresului arată că situația generală amiscării noastre nu este prea fericită, prin faptul că legea elaborată la 1929 scutea într'o oarecare măsură mișcarea de controlul statului, pentru ca la anul 1935 un alt guvern să adopte diferite amendamente la alegerea din 1929 care însă n'au decăt un caracter ce totul reacționar. Aceste afirmații neintemiate pe nici un argument real au fost combătute cu toată energia de reprezentanții noștrii la congres, dnii prof. Cezar Parteniu și St. C. Ion, care au arătat că cele susținute de dl secretar General sunt în flagrantă contradicție cu sentimentele majorității cooperatorilor români. A

doua cauză: schimbarea guvernului român. În acest moment se susținea, — de către unele persoane din opinia publică, — că instituțiile noastre cooperatiste profită de o prea mare autonomie, și că Statul ar trebui să intervină prin diferite mijloace de control. Dar nu trebuie să uităm că sistemul de organizare al cooperatției pe baza planului rațional al autonomiei, a realizat echilibrul între independența întreprinderilor private și nevoia simțită de Stat de a îngloba în dependența sa aceste întreprinderi private, controlându-le, și dirijându-le, și interesul colectivității. Adevărata autonomie s'ar situa între independență și dependență, care nu este altceva decât interdependență, care se caracterizează prin aceea că Statul coordonează acțiunea sa cu cea a cooperativilor, asociindu-se la capitalul acestora, și indicându-le scopurile ce trebuie să le atingă în interesul general, fără a aduce vreo atingere libertății asociațiilor în alegerea mijloacelor.

Această colaborare a cooperatției cu Statul este absolut necesară atât din punct de vedere financiar cât și din punct de vedere administrativ. Financiar, pentru motivul că nici o mișcare, — fie ea în orice domeniu — nu se poate desfășura fără concursul Statului. Administrativ, în ce sens? În sensul ca să fie controlate permanent de Stat și totodată să fie ferite de neîncetatele schimbări în conducere, care ating nu numai spiritul de continuitate, dar și încrederea pe care marea masă populară trebuie să o aibă în opera cooperatistă. Cu regret însă trebuie să constatăm, — după cum a recunoscut și dl M. Negură, fost titular al acestui departament în ședința consiliului superior al cooperatției din 8 Februarie a. c., — că o autonomie reală nu e cu putință pentru motivul că în mișcarea cooperatistă s'au strecurat odată cu instalarea comisiilor interimare, persoane lipsite de orice crez cooperatist care hămesiți în lăcomia lor infinită contribuie la zdrobirea acestei sfinte mișcări românești. Noua schimbare politică, atrage după sine o nouă schimbare în personalul superior al instituției, instaurând vechile consilii compuse, din elemente destoinice cu pregătire vastă în această materie, demne să colaboreze cu B. N. a României, — care în dorința de a asana cooperatția sdruncinată prin nereușita băncilor populare, a înființat o secțiune specială pentru creditul cooperatist, având drept scop să ajute la stimularea creditului cooperatist la cooperativele valabile existente; la încurajarea înființării de noi cooperative de credit; precum și la încurajarea și dezvoltarea cooperatției de valorificare bunurilor țărănești, ajungându-se la o desfacere a producției agricole prin mijlocul cooperatției, îndepărtându-se totodată intermediarul care prin cumpărările și vânzările efectuate nu asigură producătorului dela sate rentabilitatea cuvenită.

ANDREICA ION, elev

Dela cinema „Astra“

Greutățile întâmpinate de cinematografele din Ardeal, au atins în parte și Satu-Mare. Pretutindeni s'a observat o scădere a amatorilor, din pricina inscripțiilor de pe filme. Revirimentul îndreptării începe să se resimtă acum, după ce conducerea cinematografului, s'a străduit să programeze filme mari care să atragă pe toți ce au crezut la un moment dat că pot schimba o stare bună, de lucruri. Acesta însă nu poate fi un criteriu pentru părăsirea ideii de înțelegere cu „Naționalul” în vederea unui front comun și unic de luptă împotriva neînțelegerilor.

Să sperăm că nu peste mult, vom putea înregistra succesul unui deplin acord.

* *

Până la Sf. Paști, cinema „Astra” are o serie frumoasă de filme remarcabile.

Toamna când revista noastră va fi în mâinile cititorilor, vom avea prilejul să vedem creațiile: „Scandal în lumea bună” o splendidă revistă și „Paris” în frunte cu renumitul Harry Baur.

Dela 31 Martie c. începe rulara emoționantului film: „Ultima misiune a Macului Roșu” cu Sophie Stewart și Margaretta Scott. Acest film este o continuare a celui alt văzut de noi tot pe ecranul acestui cinematograf. De astă dată sântem purtați printre grozăviile ultime ale revoluției franceze. Conspirațiile, momeliile și cursele întinse Macului Roșu prin însuși Prefectul poliției Parisului sânt extrem de palpitate fiind în joc și viața soției Macului Roșu. O serie întreagă de peripeții alcătuesc Asamblul superior al acestei realizări. În același program va juca și „Cântecul libertății” o splendidă interpretare a celebrului cântăreț negru Paul Robenson, cel ce ne-a dat frumosul film „Bosambi”.

Filmul american își are și el distincțiile lui. Cântărețul Nino Martini va apărea în „Căvalerii nopții” sau „Nopti mexicane” începând cu data de 4 Aprilie c.

Amatorii de polițism vor avea prilejul să vadă dela 7 Aprilie c. filmul: „Un proces senzațional” cu Fernand Gravey. Completarea programului se va face prin: „Califul din Bagdad” cu Eddie Kantor. Acest din urmă film, ne poartă prin frumusețile miraculoare ale orientului plin de misticism și visuri fanteziste.

Începând cu data de 14 Aprilie vor apărea pe ecranul nostru filmele „Craiu pădurilor” cu Borner Baxter și „Prin foc și sabie” cu Erol Flain, film cu acțiune îndușoșătoare din luptele Arabilor.

De Sf. Paști, cinema „Astra” pegătește un program special. Până în prezent nu se cunosc filmele ce vor fi programate. În orice caz, ele vor fi dintre cele mai bune ale stagiunii.

DĂRI DE SEAMĂ

CĂRȚI

Mică lămurire

Intr'unul din numerele din anul întâi al revistei aminteam că, dările acestea de seamă despre diversele scrieri ori alte publicații, n'au caracterul criticii îndreptătoare și cu atât mai puțin consacratore.

Reimprospătăm și completăm acum cele spuse, tot din motive de lămurire, altădată.

În cele ce scriem despre lucrările amintite în aceste pagini, anume rezervate, să nu se vadă altceva decât simpla părere personală a cititorului subscritor.

Aerele de critici, pe lângă faptul că nici măcar nu ne convin, le lăsăm în grija acelor cari-s știuți că se îndeletnicesc cu, ori numai cu astfel de treburi, și'n grija mahalalei literare.

Noi ne încrețim doar un sentiment personal în măsura în care ne identificăm sau nu cu cele citite, arătând uneori erorile prea săritoare în ochi.

Recenzăm și apreciem, după gustul și vederile noastre, ceea ce primim anume ori ceea ce credem noi că merită subliniere. Nu ne interesează părerile nimă-nui despre părerile noastre și suntem absolut indife-renți ecoului stărnit, în sentimentele autorilor, pe urma spuselor noastre.

Așa dar, apreciem independent de orice interese sau simpatii; prezentăm pe măsura apariției și a cerințelor. Că publicul cititor își alege lectura, uneori, ținând seama și de dările noastre de seamă, e altă chestie.

* * *

G. Tutoveanu — SONETE — editura „Bucovina”

I. E. Toroutiu București Lei: 60.

Ca o sfidare a constatării că cititorii de poezii sunt pe cât de rari pe-atât de pretențioși, poetul Tutoveanu pune la îndemâna iubitorilor de adevărată artă un ireproșabil volum de admirabile Sonete.

Versuri impecabile de o revelatoare originalitate escelează prin sensibilitate și frumusețe.

Ca șipotul — pag. 71. —

Pe aripi de-April, sosește'n lume cântul
Pe care'l știe numai îndrăgirea;
De vraja lui, tresare'ntreagă firea,
Și peste văi și munți, îl poartă vântul...

Ca'n vis, cu flori s'acopere pământul,
Și codrii toți, își spun întinerirea;
Prin crânguri trece însăși Nălucirea:
Atât de-aprins și tainic i-e cuvântul...

Subtilitatea și poezia desvăluite minunat și meșteșugit în „Larmă de săruturi” — pag. 63. —

Plutesc pe lanuri albe, nori de fluturi,
Răsună'n lozii lărmă de săruturi,
Și vezi... în vale se'nvârtește hora...
Trăește-ți viața din adânc, nepoate,
Că lumea'ntreagă este-a tuturora
Dar fiecare' și ia din ea... cât poate...
Ori cum e imaginea în „Trei Ierarhii” — pag. 79 —

Cu fiecare peatră' și'mpletește
Trecutul sfânt, a visului splendoare
Și din adâncul vremurilor, crește
Spre noi, credința'n veci biruitoare...

Și'n jurul ei, pe străzi, aleargă'n goană...
Norodu'nvins de-a traiului prigoană...
Și'noată'n praf, și zărnăe ca stupu:

Un neam întreg, cu sufletu'n ruine...
Suntem străini, străini suntem de tine
Altar măreț, al lui Vasile Lupu...

Amărăciunea sufletului destăinuită evocator în „Că ne Sugrumi” pag. 25.

Cobzar pribeag, cu barba coilie,
Cu plete lungi și ochii de senin,
În glasul tău se zbate-o nebunie...
Și fiecare coardă e-un suspin..

Te-așează ici, alătura, să-ți vie
Din fundul hrubei, oala cu pelin,
Și spune-mi doina cea de vitejie
Să uit că sunt, în țara mea, străin...

Cunoscător adânc al acelor în mijlocul cărora își destramă tainic sufletul său de artist și de cântăreț autorul ne împărtășește melancolia și îndemnul către preocupările înălțătoare în

„Celor Aleși” — pag. 9. —

Destule lacrimi sunt, și suferințe,
Cât nici nu'ncearcă mintea să le'ncapă,
De când la templul sufletelor, sapă
Mereu și-adânc, tot alte năzuințe...

Nu mai răsună glas de biruințe
Nici veselii, în ceruri și pe apă,
Și numai jalea dorului s'adapă
La râul mort al vechilor credințe...

Cele o sută cincisprezece **Sonete**, cuprinse în volum, atât de ales și de îngrijit editate, vor fi pentru iubitorii obișnuiți cu frumosul, prilejuri de savuroase satisfacții.

* *

Petre Georgescu — Delafras — TARI și SLABI —
ediția IIIa editura Cugetarea Lei: 35

Autorul acestei sfătuitoare, sincere și încălzitoare lucrări, e astăzi, din simplu muncitor tipograf, proprietarul editurii Cugetarea, cea mai serioasă, mai românească și mai impunătoare editură din țară.

Caracterizat de un spirit de economie și organizare, scriitorul ajunge acolo unde este, prin puteri proprii, prin muncă perseverentă și pricepută, conștient de ceea ce poate și însufletit de ceea ce vrea.

Cunoscător al problemelor muncitorești, le judecă temeinic și le expune, în paginile scrierii „**Tari și Slabi**”, simplu, pentru a corija svânturile necugetate, pentru a înlesni și ușura biruința acelor furați de iluzii.

Bazând totul pe experiență, pe viață proprie, dl **Georgescu — Delafras**, contribuie nespus la ridicarea nivelului unor mentalități dăunătoare atât intereselor proprii cât și intereselor generale.

Ochi atent, inimă largă și suflet cinstit, autorul descrie competent, sfătuește înțeleghător și arată dezinteresat modalitățile de prosperare a vieții oricărui fel de muncitor din această țară. Căci în definitiv, toată lupta acestei lumi are aceeași tendință: „**cei slabi se luptă ca să nu fie doborâți cu totul și să prinză fârie, iar cei tari vor să-și mențină superioritatea și, dacă pot, să devină și mai tari**”. (cit pag. 57. p. Nu există clase sociale.)

Așe cum e scrisă „**Tari și Slabi**” e o pildă vie de stăruință pentru șovăietori și un indemn călduros la înțelegere și la omenie pentru acei ajunși la situații comode.

„**Tari și slabi**” constituie un îndreptar pentru orice cititor, deaceia merită atențiunea tuturor dar mai cu seamă a acelor descurațați în munca lor.

* *

Ion Agârbiceanu — SECTARII — roman
editura Cugetarea.

Noua lucrare a autorului „**Arhanghelilor**” relevă amănunțit și just mentalitatea și apocăturile politicienștilor.

Roman cu cheie „**Sectarii**” redă fidel, frumos și limpede toată putreziciimea care încinsese sufletele. Citindu-l, ai uneori impresia că autorul furșându-se în regiune și'n anumite cluburi a luat parte, alături, la punerea la cale a diferitelor răfueli.

Răsboirea adepților celor doi capi, Ilie Berbecaru și Petre Pogănescu, e atât de bine prinsă și-atât de sugestiv transpusă încât adesea, lectorul, se simte angajat în luptă activă la hărțuiri pentru a se indigna și desgusta de mulțimea intrigilor. Ilarie Zo-

pârțan, directorul ziarului Vatra, inteligent dar zăpăcit și pătimaș bagă groaza în cetățenii din Zăvorți. Cu toate trăsnițiile continuei e totuși stimat și înconjurat. Se aștelege, și una și alta, de frica legăturilor ce le are dar mai cu seamă de teama de a nu fi încondeiați. Prin acest personaj ziaristul politicianizat e admirabil conturat.

„**Sectarii**” e o scriere în care ironia e la ea acasă. Totuși după lectură simți o greutate pe inimă.

Observând tunele amănunte inutile în care autorul se pierde de dragul descrierii ori pentru a mări un rău, reținem faptul de a nu se băga prea mare vină trădărilor politice. În orice caz trecerea dintr'o tabără în alta deși justificată numai de interese, e pusă în sarcina oamenilor inteligenți ca și cum li-ar aduce acestora un elogiu pentru flexibilitatea caracterelor lor.

Cu micile ei scăderi „**Sectarii**” rămân totuși printre scrierile de frunte ale părintelui I. Agârbiceanu.

* *

Ovid Densușianu — Fiul — FURTUNA — roman
editura Cugetarea

Continuare a „**Stăpânului**”, **Furtuna** are acțiunea ei independentă care o face plăcută, interesantă și tulburătoare.

Autorul a știut reda cu îndemănare talentată sbuciumul a două lumi cari se întâlnesc, se ciocnesc, se luptă și se evită. Personajul principal, Mircea Donici, intruchipează virtuțile cari s'ar cere, cari li-ar dori autorul tuturor acelor ce văzându-se ajunși se și cred răstălmăcitori de vișe, reformatori de opinii, conducători de destine.

Spiritul naționalist sănătos desprins din acțiunile lui Donici care-și dă seama că „realitățile și puterile neamului sunt tot în popor, depind de el, iar nu de oscilațiile și socotelile politice” și că deci „nu prin politică ci prin înălțări de suflete, prin descătușări de suflete desprinse de lumea politică, avea să se mântuiască țara”, naționalismul acesta entuziast încadrat într'o frumoasă poveste de dragoste, pulsează în rândurile fiecărei pagini din cele peste treisute trei zeci câte are romanul.

Facând la început puțină reclamă orașelor italiene, autorul se menține pe linia încurajării sentimentului naționalist arătând tot odată marea primejdie care sapă la temelii lui sănătoasă: — „**A preamări naționalismul, a-l sluji prin cuvinte ori prin articole de o parte, și a-l surpa totodată prin afaceri, prin compromisuri și gesturi necinstite, de altă parte**”. **Furtuna** e o carte în care sensibilitatea vibrează în tot cuvântul, autorul ei năzuindu-se și reușind a satisface spiritele cele mai nuanțate și mai pretențioase.

* *

Sandu Teleajen — O FATĂ SINGURĂ —
roman editura Cugetarea

Autorul „Drumului dragostei” ne povestește, în romanul de față, frumos și atrăgător, drama unei familii al cărei cap a fost un ușuratec avut și chefliu

Dăndinuța, eroina romanului, fiica inginerului Vornic, trăește depărtată de mamă pentru a-și ajuta părintele îndepărtat din cămin și ros de viciul beției. Vrednicia acestei înțelegătoare fete, perseverența și duioșia sufletului ei, mi-aduce în minte pe Sanda din Milionul lui Prichindel al dlui Al. Olinescu. Numai că Dăndinuța din această scriere are de luptat cu indiferența unei mame bolnav de ambițioasă, cu greutățile unei vieți mult mai aspre cu reeducarea unui tată decăzut moral și material și cu creșterea unui copil născut din păcat. Romanul e însăși viața cu toate complexurile și ascunzișurile ei. E viața așa cum și-o crează unii sub imboldul instinctelor.

Induioșătoare, „O fată singură” va aduce în mintea lectorului unele întâmplări petrecute nu prea de mult, zgomotos, în capitala noastră, întâmplări cari au pasionat și-au stârnit mult interes. S'ar putea întâmpla ca subiectul lucrării să fi fost luat de autor chiar din viața știutului inginer nabab și-al fostei artiste Cristescu. În orice caz o cheie potrivită ar putea fi și aceasta. Sigur este că „O fată singură” va pasiona și va da multora învățături.

* *

N. Papadopol — REGELE MYR — editura
„Ideia” București

Celor obișnuți cu lucrări în cari găseau fragmente de viață comună scrierea aceasta îi va dezorienta și întări. Subiectele ei, căci sunt mai multe, scoase din viața pensionarilor unui ospiciu, fac din **Regele Myr** o lucrare curioasă, ațățătoare, o publicație eșită din comun.

Explicația autorului asupra titlului, **Regele Myr**, încă e interesantă. **Regele Myr** ești tu însuși cititorule „după ce-ai cunoscut înțelepciunea, după ce-ai aflat adevărul, după ce-ai rămas singur”.

Pentru edificarea celor ce ascunde această carte și pentru claritatea stilului ei, cităm pasagiul introductiv la fișa Nr. 1812 pag. 19.

„Nimic mai urit decât să intri în viața unui om pe portită, fie ascultând la nșă (cur: fac servitorii) sau privind pe gaura cheii (cum fac excelențele simandicoase) fie căutându-le cu un ochi închis vorbele, fie întrebând vecinii. Și totuși medicii o fac fără milă și fără nerușinare, ba mai mult, pervertiți de scârnavia meserii lor abject de nobile, fiți scriu nenorocirile într'un caiet pe care (auzi?) ti-l spânzură la capul patului de un cinghir, făcut anume, ca să te tortu-reze, ca să nu uiți nici odată ce-ai fost. Cu prietenii mei dela ospiciu” — dl Papadopol se ocupă amănunțit și frumos descoperindu-le taina ce li-a zdruncinat viața și i-a internat în casa de sănătate.

Regele Myr va place și satisface lectorul prin secretul de viață pe-l descoperă.

* *

Dan Petrașincu — MONSTRUL — editura Naționala
Ciornei.

Romanul acesta a apărut de mult, prin Septembrie ni se pare. Azi e la a doua ediție și-aceasta pe epuizate. Nu l-am amintit încă aici, nu fiindcă ar fi o scriere ce nu merită, ci pentrucă tot imprumutându-l și unora și altora am rămas tocmai noi cei cari a trebuit să-l citim mai la urmă, mai cu întârziere.

Monstrul e o scriere plină de învățăminte pentru acei cu copii răsgăiați, e o lucrare cum numai autorul „Omului gol” știe să scrie: frumoasă, înțelegătoare, evocativă și mai presus de toate instructivă.

Amintim în câteva cuvinte că „**Monstrul**” arată efectele unei nechibzuite educații. Ne pune în fața unui copil căruia i s'a căutat prea mult în coarne și care ajunge un adevărat monstru.

Numele dlui Petrașincu e, pentru acel ce i-au citit celelalte scrieri, cea mai serioasă indicație și cea mai bună garanție că, **Monstrul**, va satisface orice exigențe.

O recomandăm tuturor părinților cari se lasă impresionati de capriciile unor copii întrecuți în alintări. Le va fi o-serioasă învățatură.

* *

Constantin I. Papa — PLENIȚA — MONOGRAFIA
ORAȘULUI PLENIȚA, DOLJ — Tipografia, Speranța
Craiova Lei: 60.

Unui autor căruia-i cunoști posibilitățile intelectuale, măzuințele și puterea de muncă din împrejurări de viață străine de lucrarea ce' ntâmplător îți cade în mână, îi citești scrierea cu alți ochi, cu alte vederi.

În această situație sunt în fața **Monografiei orașului Plenița—Dolj**.

Pe dl **Constantin I. Papa** îl cunosc de pe vremea când, dezinteresat și entuziast, se străduia cu imprimarea de graiu și simțiminte românești în inimile unora ce ne urau fiindcă nu ne cunoșteau sufletele. Din partea dsale mă așteptam la o asemenea lucrare. Mă mai aștept și la altele, fiindcă e în stare la orice, dacă trebuie, dacă servește un interes înalt spiritual. Așa e croit dânsul.

În monografia aceasta își face cunoscut locu-i natal cu istoricul lui. Și-l face frumos, documentat, viu, pentrucă și iubește locul și pentrucă e convins că e bine ca românul de peste tot să-și dea seama și să înțeleagă unele realități. Dealtfel acest lucru îl și spune dela început, în introducerea, simplu, cinstit, dezinteresat, modest, așa cum îl știam așa cum îi stă bine lui, dascălului: „**Am lucrat această monografie ca să cunoscă, cât de puțin, oamenii din Plenița ȘI DIN ALTE PĂRȚI, istoricul, obiceiurile, cântecile vechi, starea culturală, economică și industrială a acestui mic orașel.**”

„**Monografia Pleniței**”, cum atât de categoric o spune și pe bună dreptate și dl prof. univ. Eugen Speranția dela universitatea din capitala Ardealului care o prefățează, „e o edificatoare mostră despre calitățile de muncă ale învățătorului român”.

Dl **Const. I. Papa** merită toate laudele noastre pentru această serioasă și bine încheată lucrare mi-găloasă.

CONST. GH. POPESCU

Buletinul „Astrei” Satu-Mare

Cuvântul introductiv al dlui director Eugen Seleş, la şezătoare noastră literară

Orice licărire de cultură românească, aici, la frontieră, are însemnătate înzecită faţă de ceea ce se petrece în alte părţi ale ţării. Aici n'avem o bibliotecă publică, un teatru românesc, o Casă Naţională.

Nu spunem că nu s'a făcut nimic dela unire încoace. Dar se putea face mai mult. Trebuia să se facă. S'au perindat prin acest oraş înstrăinat, multe persoane simandicoase, am avut parte de atâtea vizite ministeriale. Miniştrii însă s'au dus şi au uitat de soarta acestei fâşii de pământ care este graniţa de vest. Au uitat şi oamenii politici de aici că, vremea trece şi generaţia care a făcut unirea, are datoria să lucreze pentru cimentarea ei.

Am uitat că suntem la sfârşit de ţară. N'am vrut să observăm că neamurile învinse lucrează din răspuţeri pentru revanşă.

N'am ţinut seamă de ce se petrece în jurul nostru. N'am imitat pe minoritarii, cari s'au bariçadat în fortăreţe culturale şi s'au retransat în cetăţile cari le-au asigurat şi păstrat supremaţia în cele materiale.

N'am sprijinit îndeajuns nici puţinile societăţi culturale cari şi-au ridicat sfios capetele ca să trăiască. Le-am dat un sprijin prea anemiatic. N'am putut face nimic sistematic, pentrucă ne-am grupat în biseriçuţe de separatism politic.

N'am voit să înţelegem duhul vremii şi chemarea sângelui.

Este aceasta o spovedanie publică care e bine să se facă.

Douăzeci de ani, sunt numai o clipă în viaţa neamurilor. Sunt însă mulţi în epoca istorică în care se găseşte neamul nostru. Mulţi, pentrucă ne găsim în vârful piramidei şi trebuie să ferim această piramidă a fericirii noastre de orice furtună, de orice tentaţiune.

Şi nu mă sfiesc să o spun că poticnirea noastră de 20 ani se datoreşte aproape exclusiv haosului şi vârtejului, involburării ameiţitoare ce a răvăşit ţara în urma luptelor politice ce nu mai voiau să contenească.

Cei ce stăteam ca privitori la starea haotică, în care ne găseam, foarte rare ori aveam momente de înălţare sufletească. Foarte rare ori ne puteam găsi împreună, cei ce trebuia să fim nedespărţiţi în tot ce trebuia să se facă pentru consolidarea şi cimentarea atâtor idealuri împlinite în cursul vieţii noastre.

Am convingerea fermă că, în toată ţara, la fel simte majoritatea absolută a Românilor. Sunt sigur că ne-am dat seama cu toţii că am întârziat, dar am hotărît să începem o eră nouă, o eră de

muncă productivă pentru colectivitate, pentru binele comun.

Astfel vom birui. Căci nu ne lipseşte nimica. Nici talentul, nici dreptatea istorică şi d-zeească, nici bogăţile naturale ale solului şi cele sufleteşti ale rasei noastre.

Astăzi, 13 Martie 1938, când începem obişnuitele şezători culturale cari în anii din urmă s'au ţinut la teatru, iar mai înainte la liceul M. Eminescu, noi sătmărenii, în ceasul frământărilor externe ce se petrec peste hotare, ne găsim împreună.

Societatea „Astra” şi grupul literar „Afirmarea” cari şi-au dat mâna să poată înfăptui mai uşor măcar unele din desideratele noastre sufleteşti, aici, la graniţa, are onoarea să salute pe distinsii reprezentanţi ai Asociaţiei Scriitorilor Români din Ardeal.

În rândul întâi, ne face o deosebită plăcere să-l avem în mijlocul nostru pe Dl *Dr. Victor Papiţian*, preşedinte acelei Asociaţii, distinsul profesor de anatomie descriptivă la Universitatea din Cluj.

D-Sa, cu un talent remarcabil de psiholog şi răscolitor al sufletului românesc din Ardeal, se situează printre distinsii scriitori tradiţionalişti.

Ataşat la revista „Gândirea”, s'a remarcat pe întâiul plan, prin romanele D-Sale de până acuma: 1) „În credinţa celor şapte sfeşnice” şi 2) „Fără limită”, prin piesele sale teatrale şi prin numeroasele sale schiţe şi nuvele.

D-Sa, desigur va avea şi în viitor un rol important în desăvârşirea gustului, artistic literar, este şi va fi un fruntaş pentru deschiderea de noi drumuri, spre cultura românească.

Dl *Septimiu Popa*, autorul atâtor minunate „Fugare” din ziarul Patria din Cluj, scriitor duios, cu adevărată dragoste de părinte sufletească, cel ce a evocat cu atâta competenţă suferinţele îndurate în temniţele Seghedinului blestemat, este unul dintre cei mai specifici îndrumători ai evocărilor nostalgice.

Pe Dl *Samarineanu*, prietenul sătmărenilor, eminentul director al revistei „Familia” din Oradea, îl cunoaştem cu toţii mai demult. Cred că este inutil să amintesc importanţa operei culturale, înfruntea căreia sta D-Sa, aici la graniţa de vest.

Dl *Alexandru Negură* dela Arad, este şi D-Sa un reprezentant al generaţiei tinere. A dat dovadă că este dotat cu reale aptitudini literare.

Este conducătorul şi animatorul revistei „Hortarul” dela Arad.

În Arad, celalalt oraş important dela graniţa

de vest, Dl Negură este purtătorul verbului și al scrisului românesc și susținătorul vieții noastre culturale de acolo.

Și aici sunt reprezentanții grupării „Afirma-rea“ din localitate, cărora le dorim să se „afirme“ cât mai bine ca purtătorii verbului și mânătorii slovei românești aici la Satu-Mare.

Sosiți la noi, la începutul unei epoci, care a îmbrăcat haina primenirii în toate direcțiile activității sufletului românesc, în numele Astrei locale, le mulțumesc cu toată căldura inimii mele, dorind ca să fie prevestitorii aici a unei epoci de muncă și hărnicie, ca noi sătmărenii să devenim ceea ce trebuie să fim: grăniceri ai culturii și ai consolidării românești, la marginile cele mai îndepărtate ale românismului.

Comunicări

Departa de noi gândul, să ațcem polemică. A trebuit să ne frământăm mult timp, mîntea, dacă merita, sau nu, discutată, problema de mai la vale. Credeam la început că neatenția și ignorarea este răspunsul cel mai eclatant dat unor insinuări. Dar, ulterior, am primit sugestia nenumăraților prieteni care ne-au rugat să nu întârziem cu lămuririle, nu pentru că lumea ar da dreptate detractorului ci pentru că nerăspunzând faci pe înfăptuitor să creadă că a avut dreptate. Și aceasta n'am dori-o, doamne fereste.

Despre cartea dlui Ion Giurgea: „Probleme școlare și naționale la graniță“ s'a scris în revista noastră. De sigur că obiectiv. Deci, nu s'a scris bine despre ea. Nu revenim la critica ei. Noi, voim altceva. Să artăm că „just“ este autorul acestei lucrări, cum a „studiat“ dănsul dela izvor, toate năcazurile ce ne pasc pe noi grănicerii și ce aere de salvator își dă.

Incepem cu propria-i expunere, în privința modului cum „Astra“ noastră își face datoria culturală și națională, aici la graniță. Cele de mai jos le puteți citi în volumul respectiv, la capitolul „Teatrul românesc la graniță“, pag. 97. Auziți numai:

„N'a trecut însă o lună (e vorba de începutul activității trupei actorului Macedonski) și a sosit în Satu-Mare, o trupă ungurească de sub conducerea dlui Szabadkay, care dădea reprezentații aproape zilnice. După instalarea acestei trupei s'a observat un fenomen de slăbiciune națională, prin aceea că lumea românească și indeosebi conducătorii cari au luat în chirie teatrul „Nottara“, pentru cinematograful „Astre“, au dat mai mult concurs trupei revizioniste și au abandonat încetul cu încetul trupa românească, care din zi în zi își vedea sfârșitul. Remarc următorul trist caz: Teatrului românesc, nu i se dădea sala teatrului pentru probe și bieții noștri artiști, trebuiau să facă probe pentru reprezentații în sala mică a „Căminului Industrișilor Români“, din Satu-Mare, pe când trupei mongolice și cu sentimente ungurești, trupei lui Szabadkay, i se dădea sala teatrului, atât pentru probe, cât și pentru rep-

rezențații. Acest gest făcut din partea celor ce au închiriat „Teatrul Nottara“, pentru cinematograful „Astre“, a indignat pe toți cari au auzit fie prin șoptite, fie pe alte căi, ceea ce s'a întâmplat cu trupa românească“...

Ați observat „fineța“ expunerii? Dl. Giurgea, nu vrea să atace „Astra“. De aceea spune așa de maiiv: „cei ce-au luat în chirie teatrul „Nottara“ pentru cinematograful Astrei“. Un prin gest nedelicat. De altfel toată cartea este scrisă gazetărește. Adică fără o prealabilă rumegare a informației (O spune și dsa că acestea sunt în mare parte articole de ziar) Gazeta trăește o zi, cu tot ce e scris în ea. Prin urmare scrisul ei, nu poate fi carte. Și totuși dl Giurgea o afce. Dar cum? Atacând pe toată lumea și erijându-se în for emanat de remedii și soluții.

Autorul nu s'a ostenit să întrebe „Astra“, în mult discutata problemă o teatrului maghiar. De ce n'a consultat contractul vechiu de închiriere al teatrului „Nottara“? Ar fi văzut acolo, în caietul de sarcini că „Astra“ este obligată de Primărie să primească trupa lui Szabadkay. De ce țîpă sfidător invinuirii nedrepte? E așa de ușor să te ridici aruncând cu noroiu în semenii tăi! Crede oare, cineva că „Astra“ culturală și națională sufletul însăși al acestui neam românesc din Ardeal, și-ar putea măcar pe-un moment, denega tradiția? Dl Giurgea știm că susține aceasta. Căci altcum n'ar fi scris așa. Iar de nu o crede, e pățimaș, și-atunci e și mai rău.

Chestia cu „probele“ sunt fantezii, bune de umplut coloane de ziare locale, pentru toți profesioniștii întrîgărilor și a profitorilor de pe urma acestora

În rezumat: iată un mic pasaj ce caracterizează de minune, felul cum autorul a înțeles să servească românismul.

Alte pasaje nu cunoaștem, din simplul motiv că n'am avut atîta tărie să citim întreaga „operă“.

Seria conferințelor pentru publicul din Satu-Mare a fost inaugurată Dumineca 20 Martie c. prin interesanta și documentata conferință a dlui prof. univ. Dr. Victor Stanciu despre: „Bogățiile miniere și războiul din Extremul Orient“. Vor mai conferința încă, la datele ce se vor stabili ulterior dnii: Prof. Gh. Șofronie despre: „Suveranitatea românească, între vechile și noile hotare, Prof. Liviu Rusu despre: „Hora și valsul, două atitudini în fața lumii și vieți, Prof. D. Popovici despre: „Coordonatele sociale ale idealului național român“, Prof. Al. Borza despre: „Probleme sociale în lumea plantelor și Prof. Galinescu din Iași despre muzica populară, cu exemplificări corale din partea corului Vasile Lucaciu de sub conducerea dlui prof. Adrian Demian.

Importanța culturală a acestor conferințe, credem că nu mai trebuie evidențiată. Publicul local, răspunde întotdeauna la chemările „Astrei“, fapt care ne facem să conchidem că întrădeavăr s'a schimbat ceva în Satu-Mare.

Celelalte poecte ale despărțămăntului nostru, sunt în curs de înfăptuire. Până la posibilitatea realizărilor, menționăm o continuă străduință de ridicare a nivelului cultural în regiunea noastră.

REDAȚIONALE

— Abundența materialului — legătura cu organizarea șezătoarei noastre literare — ne-a făcut să aducem oarecari retușări, omițând pagini întregi de cronici. Spațiul extrem de redus al revistei, nu ne permite să publicăm prețioase articole de interes cultural regional. Până la o sporire de pagini, suntem nevoiți să ne restrângem la minimum puterilor noastre.

— Aunțăm pentru numărul viitor, următoarele apreciate colaborări: Prof. Traian Gherman: „Nunța țărănească la granița de Vest”, Victor Papilian:

Mișcarea literară din Ardeal”, Liviu Seleş: „Ferrari”, Dr. Lucian Bretan necesitatea unei organizări economice, prof. Titus L. Roșu și prof. Mihail Rațiu, subiecte rezervate.

— Spiritul de largă înțelegere, ce începe să prindă teren în rândurile tuturor binevoitorilor noștri, ne dă mari speranțe că, vom putea mări cadrele revistei, cuprinzând într'un mănunchiu, întregul fenomen cultural al reginei.

INTELECTUALI!

117.747 publicații străine

2.253 publicații românești

cuprind adesea studii și informațiuni privind domeniul Dvs. de activitate. — Dar cine poate urmări, tăia și clasa 120.000 de publicații, punându-vă zilnic pe masa de lucru cea mai prețioasă și completă sursă de informații asupra problemelor care formează preocuparea Dvs.? 102 agenții din lumea întreagă prin intermediul agenției

„SERVICIUL GAZETELOR“

București — Str. Sf. Constantin No. 24 — telefon 3-16-15

Prospecte, oferte și probe gratis la cerere.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O inițiativă cu răsunet

De curând a luat ființă în Capitală primul institut de documentare organizat după modelul institutelor similare din Occident și America. Inițiativa aceasta a stârnit un viu interes nu numai în cercurile oficiale, cărturărești, industriale și comerciale din Capitală și provincile, dar și în rândurile tuturor cetățenilor dornici de a avea o informație rapidă și precisă asupra chestiunilor cari îi preocupă. Mulți cetățeni având nevoie de-a afla date de concursuri, examene, licitații, dispozițiuni și regulamente oficiale, prețurile unor produse, sursele de procurare ale anumitor articole, modul de preparare al anumitor produse chimice sau alimentare, date statistice, bibliografice sau alte documentări mai ample asupra unor chestiuni științifice economice, tehnice, etc., — nu au azi posibilitatea să-și procure aceste informații de cât cu cheltuială mare de bani, efort și timp. Neștind unde, când și cum să se adreseze pentru lămurirea lor, bat fără folos la toate ușile sau renunță din capul locului la documentarea lor, având în ambele cazuri mari și grave neajunsuri. Este evident că institutul de documentare „TOT“ nu este un birou de intervenții pe la autorități, un cabinet medical sau un birou avocațial și de notariat.

În cadrul acestui institut funcționează și

o secție de traduceri pentru scrisori, acte și lucrări din și în următoarele limbi: franceză, germană, engleză, italiană, rusă, maghiară, spaniolă, olandeză și poloneză.

Oameni de știință, cu titluri academice, având acces la toate bibliotecile și instituțiile științifice din Capitală, pot procura atât publicului, cât și demnitarilor informațiile și documentarea exactă și completă asupra chestiunilor cari formează preocuparea lor. Chestiunile cari nu pot găsi răspunsul prin cercetarea surselor de documentare din țară, își găsesc soluția cu ajutorul câtorva sute de institute de documentare din străinătate, cu care institutul românesc se află în strânse legături.

Taxa unei informații din orice domeniu este de 50 lei, sumă care urmează să fie trimisă prin mandat postal, cont CEC 1243, sau pur și simplu, în mărci poștale pe adresa institutului. Pentru documentări mai ample și studii complete onorariul se fixează dela caz la caz. Institutul e condus de d-nii Th. Iorga și Em. Samoilă.

Adresa institutului de documentare „TOT“ este: București I, str. Sf. Constantin 24, telefon 3. 16. 15. cont. CEC 1243, căsuța poștală 126.

Afirmarea

Literară-Socială

EDITATĂ DE „ASTRA”, DESPĂRȚĂMÂNTUL SATU-MARE

Redacția și administrația: Satu-Mare, Str. Moldova Nr. 53.

BCU Cluj / Central University Library Cluj